

Ministrstvo RS za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Ljubljana, 31. januar 2024

ZADEVA: Pripombe Sindikata novinarjev Slovenije na predlog zakona o medijih (»Priprava ZMed-1_jav_obr«)

V Sindikatu novinarjev Slovenije podajamo pripombe na predlog zakona o medijih (Zmed-1; EVA: 2023-3340-0019; v nadaljevanju Zmed), ki ga je ministrstvo za kulturo 12. 12. 2023 dalo v javno obravnavo.

Najprej izpostavljam, da pri pripravi predloga nismo sodelovali, čeprav so pristojni na ministrstvu ob nastopu mandata napovedali oblikovanje delovne skupine, v kateri bodo tudi predstavniki novinarskih organizacij. Resolucija o normativni dejavnosti, ki jo je državni zbor »zaradi priprave in sprejemanja kakovostnih predpisov« sprejel leta 2009, poslovnik vlade pa se je v skladu z njeno vsebino spremenil leto pozneje, sicer predvideva zgodnje vključevanje javnosti pri pripravi predpisov.

Predlog, ki ga je v javno obravnavo dalo ministrstvo, smo v sindikatu proučili. Ocenjujemo, da predlagana ureditev glede koncentracije na medijskem trgu tega ne bo odpravila, menimo tudi, da predlog rahlja pošlje uredniške avtonomije, skrbi tudi poglavje o financiranju javnega interesa na področju medijev, prav tako ni podpore razvoju skupnostnih medijev. Poglavje o umetni inteligenci, na katero se predstavniki ministrstva za kulturo sklicujejo v izjavah za javnost v povezavi s predlogom Zmed, pa ne prinašajo nič več od označb, ali je medijska vsebina produkt človeške ali umetne inteligence v celoti ali delno.

V nadaljevanju navajamo naše pripombe oz. dopolnitve, ki se nanašajo zlasti na novinarsko in uredniško avtonomijo, javni interes na področju medijev in njegovo financiranje ter koncentracije v medijih. Namenjene so spodbujanju institutov uredniške in poklicne avtonomije na področju samoregulacije v medijih pri izvajanju javnega interesa, hkrati predlagamo dopolnitve, ki bodo kolektivnim pogajanjem kot avtonomnemu pravnemu viru omogočile osrednjo vlogo na področju poklicne samoregulacije.

I. SPLOŠNE UGOTOVITVE

V predlogu Zmed je izpostavljena »pravica do (celovite) obveščeniosti« kot temeljno načelo medijske zakonodaje ter »ohranjanje in spodbujanje medijske raznolikosti (pluralizma)«, kar je javni interes na področju medijev. Vendar ob tem v sindikatu poudarjamo, da mediji niso zgolj prenašalci in oblikovalci informacij oz. tisti, ki obveščajo, ampak bi regulacija medije morala postaviti v službo javnosti; mediji bi kot javna služba morali zagotavljati univerzalno dostopnost, zadovoljevati splošne in raznolike interese ter predvsem krepiti javno sfero.

Predlog v nekaterih delih prinaša pomembne spremembe (sovražni govor, državno oglaševanje), toda v splošnem ocenjujemo, da bistveno ne bo vplival na spremembo medijske krajine, ki je lastniško in posledično vsebinsko koncentrirana, pogoji dela pa so, kot je pokazala tudi [zadnja raziskava](#) Sindikata novinarjev Slovenije, slabi (preobremenjenost, stalne grožnje z odpuščanji, odsotnost razprave in avtonomije), socialni dialog predvsem v zasebnih medijih pa na zelo nizki ravni ali ga ni. Zato menimo, da mora (tudi) državno financiranje javnega interesa na področju medijev med drugim spodbujati samoregulacijo s spodbujanjem poklicnih kolektivnih pogajanj.

Glede **financiranja javnega interesa** na področju medijev menimo, da predlog ne prinaša pomembnejšega premika od veljavnega zakona – projektno financiranje preko razpisov in komisije, ki jo imenuje minister/ministrice, ki na koncu tudi odloča, kot je pokazala praska, ni ne sistemsko ne namensko, pa tudi ne »nevtralno«, kot sicer trdi pripravljavec zakona v uvodni obrazložitvi. Prav tako se odpira vprašanje v zvezi s financiranjem javnega interesa v medijih skozi državne pomoči. Načeloma namreč velja, da so [državne pomoči](#) podjetjem prepovedane zaradi varovanja svobodne gospodarske pobude in konkurence med ponudniki blaga in storitev na trgu EU, podjetjem se jo lahko dodeli le, »če je v skladu s pravili o državni pomoči oz. pomoči de minimis«.

Medijski strokovnjak Liam Boyle je [v nedavnem pogovoru za siol.net](#) opozoril:

»Na potrditev komisije še vedno čakajo nekatere starejše sheme pomoči, tako da prihaja do zamud pri financiranju medijev. Čakamo namreč, da se komisija oglasi glede številnih shem, ki še čakajo odobritev državne pomoči. Je zapleteno, implementacija teh shem lahko zaradi tega nivoja državne pomoči traja dlje.«

Hkrati višina sredstev, ki jih v ta namen zagotovi država skozi državni proračun, ostaja vezana na višino predhodno pobranega RTV-prispevka, toda tega država kot ustanovitelj javne radiotelevizije ni povišala od leta 2012 in to kljub temu, da je po zakonu o radioteleviziji dolžna zagotoviti njeno primerno financiranje.

Med **javni interes na področju medijev** naj se vpiše tudi spodbujanje uredniške in novinarske avtonomije na področju samoregulacije. V predlogu prav tako pogrešamo jasne določbe oz. smernice glede zagotavljanja vidika enakosti spolov v medijih, zagotavljanja uravnoveženosti v reprezentaciji spolov kot virov informacij v medijih, prepoved diskriminacije žensk ter prepoved uporabe mehanizmov utrjevanja neenakosti, kot so spolni stereotipi in seksizem.

Glede **transparentnosti in koncentracije lastništva** menimo, da bi vpis v razvid ostal pogoj za začetek izdajanja medija, k čemur naj bodo priloženi temeljni pravni akt izdajatelja, programska zasnova medija in uredniški statut. Glede regulacije **koncentracije medijev** najprej poudarjamo, da bi bila nujna raziskava¹ aktualnega stanja, na podlagi katere bi se sprejela

¹ Ko so leta 2020 pri spletnem portalu [Pod črto](#) objavili serijo člankov o medijskem lastništvu v Slovenije, so med drugim ugotavljali, da ni varovalk pred kopičenjem medijev. Medtem ko v zdajšnjem predlogu zakona ni več prepovedi združevanja različnih medijskih dejavnosti, so tam ugotavljali, da je pomembna zato, »da posamična medijska podjetja ne morejo pridobiti prevelike moči nad javnim mnenjem, zmanjšati medijske raznolikosti in pluralizma ter omejevati konkurence na medijskem trgu«. Glede veljavnega zakona o medijih pa so zapisali:

ustrezna regulatorna politika glede na cilje, ki naj jih država zasleduje na področju medijev, saj transparentnost podatkov o lastništvu sama po sebi ne prinaša sprememb v smeri večje pluralnosti. Podatke o lastništvu bi moral sicer vsebovati že obstoječi razvid medijev, za katerega je pristojno ministrstvo za kulturo, a ostaja pomanjkljiv. Glede na predlog zakona v tem delu ocenjujemo, da ta ne bo imel vpliva na že obstoječo medijsko koncentracijo oz. jo bo le legaliziral. V skladu z novim predlogom zakona skrbi tudi, da se za medije pristojno ministrstvo odpoveduje svoji vlogi na tem področju in jo prenaša na Agencijo za varstvo konkurence, čeprav je temeljna naloga ministrstva zaščita pluralnosti in raznovrstnosti. Skrbijo pa tudi nedavne izjave predstavnikov agencije za Delo, da za presojo koncentracij s stališča pluralnosti medijev niso pristojni, saj da to ni njihovo delovno področje niti poslanstvo.

Predlog ureja koncentracijo v medijih ureja v 20. členu (priglasitev koncentracij medijev), ta se bo po novem ugotavljala na podlagi Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-2). Menimo pa, da predlagana ureditev, priglasitev koncentracij medijev, ne bo odpravila ugotovljene koncentracije medijev v slovenskem medijskem prostoru.

Predlog uvaja **Nacionalni svet za medije**, ki bi po svojih zadolžitvah opravljal naloge, ki bi jih po našem mnenju že zdaj moral opravljati direktorat za medije, hkrati njegove člane na predlog vlade imenuje državni zbor, s čimer je s tem pod vprašajem njegova neodvisnost od vsakokratne politične oblasti.

Tokratni predlog prinaša kratko poglavje o **umetni inteligenci**, toda več od zahteve, da naj bo javnost seznanjena s tem, ali je medijska vsebina produkt človeške ali umetne inteligence v celoti ali delno, ni, hkrati ne naslavlja vloge digitalnih platform v teh procesih in njihovih siceršnjih posledic za medijski trg v Sloveniji.

Ko gre za regulacijo delovanja **programov posebnega pomena**, predlog ne prinaša nobenih premikov, čeprav je strokovna javnost dosedanje ureditev posebnega položaja radijskih in televizijskih programov posebnega pomena večkrat ocenila za sporno in bi bila potrebna temeljite prenove. Predlagano je bilo, da je treba premisliti o možnosti dodelitve statusa posebnega pomena za vse vrste medijev, ne zgolj radijske in televizijske programe, in predvsem najprej analizirati dosedanje podeljevanje državnih pomoči programom posebnega pomena ter nato premisliti, kaj kot družba potrebujemo. V Sindikatu novinarjev Slovenije **podpiramo tudi ustanavljanje tretjega medijskega sektorja**, ki združuje svobodne skupnostne medije, ki omogočajo vključevanje pripadnikov skupnosti v oblikovanje in izvajanje programskih vsebin.

»Slovenski zakon o medijih v več členih prepoveduje nekatere sporne prakse medijskih lastnikov, zaradi katerih bi lahko ti postali premočni – pridobili preveč vpliva na javno mnenje in onemogočili konkurenco na medijskem trgu. Poleg tega zakon o medijih predvideva tudi javno objavljen razvid medijev, kjer lahko državljani v vsakem trenutku preverijo, kdo so lastniki njihovih medijev: kdo jih informira o dogajanju v družbi in ali jim je mogoče zaupati. V medijski skupini Media24 nič od naštetega ne velja. Bralci, gledalci in poslušalci medijev v skupini Media24 iz medijskega razvida ne morejo ugotoviti, da so vsi omenjeni mediji lastniško povezani. Ali da je njihov domnevni skriti lastnik Martin Odlazek, pravnomočno obsojeni podjetnik, ki je lahko zaradi pasivnosti regulatorjev ustvaril skrito medijsko mrežo in jo postopoma razširil na vsa področja medijev: v tisk, na radio, televizijo in splet.«

Glede **statusa samostojnega novinarja** bi bila prav tako potrebna analiza stanja oz. podeljenih in izbranih statusov. Ugotavljamo namreč, da že nekaj časa (verjetno povezano tudi s koncem državnih spodbud za te vrste samozaposlovanja) število vpisanih v razvid pada, pogoji ostajajo obsežni, iz česar pa ne izhaja pravica kot pri statusu samozaposlenih v kulturi, da država v določenih primerih krije prispevke za socialno varnost. Predlagamo tudi spremembo 10. člena, po katerem bi zdaj o izbrisu iz razvida odločil kar pristojni minister z odločbo, ta pristojnost naj ostane na ministrstvu kot organu.

I. KONCENTRACIJE NA MEDIJSKEM TRGU

Evropska komisija je 16. septembra 2022 sprejela evropski akt o svobodi medijev, nov sklop pravil za zaščito pluralnosti in neodvisnosti medijev v EU. Akt o svobodi medijev od držav članic zahteva, da ocenijo vpliv koncentracij na medijskem trgu na pluralnost medijev in uredniško neodvisnost. V predlogu Resolucije Evropskega parlamenta o pluralnosti medijev v EU je izpostavljeno:

- da koncentracija moči medijskih konglomeratov, upravljavcev platform in spletnih posrednikov ter nadzor ekonomskih korporacij in političnih subjektov nad mediji lahko prineseta negativne posledice za pluralizem v javni razpravi ter dostop do informacij in lahko vplivata na svobodo, integriteto, kakovost in uredniško neodvisnost novinarstva in radiodifuzijskih medijev;
- da lastništvo medijev ostaja zelo koncentrirano, kar pomeni veliko tveganje za raznolikost informacij in mnenj, predstavljenih v medijskih vsebinah.

Predlog resolucije poudarja pomen novinarstva, ki ima koristi od mehanizmov za preprečevanje koncentracije na posamezne, monopolistične ali delno monopolistične skupine ter zagotavljanje svobodne konkurence in uredniške raznovrstnosti. Poziva države članice, naj sprejmejo in izvajajo predpise o lastništvu medijev, da se preprečijo horizontalna koncentracija lastništva v medijskem sektorju ter posredno in kombinirano medijsko lastništvo, ter naj zagotovijo preglednost in razkritje informacij o medijskem lastništvu, virih financiranja in upravljanju ter enostaven dostop državljanov do teh informacij.

Poročilo o medijskem pluralizmu, ki ga je pripravil Evropski univerzitetni inštitut, za Slovenijo na področju medijev ugotavlja stagnacijo, ponekod tudi degradacijo medijskega pluralizma. Pri dveh (od štirih) parametrov – temeljna zaščita in družbena vključenost – sodi Slovenija med države s srednjim tveganjem. Visoko pa je tveganje na področju koncentracije medijev (75 %) in komercialnega ter lastniškega vpliva na medije (73 %).

Avtorji projekta Media Watch o lastništvu in vplivu na medije ter posredno na družbo navajajo:

»Lastniške povezave med slovenskimi mediji so samo ena razsežnost prerazporejanja in koncentracije vpliva in moči. Da bi razumeli, kakšno moč imajo sedanji medijski lastniki, je treba pogledati, kdo sedi v njihovih nadzornih svetih. Med nadzorniki treh slovenskih dnevnikov sedijo predsedniki uprav največjih slovenskih podjetij, ki so hkrati največji oglaševalci, lastniki oglaševalskih agencij, predsedniki uprav ali nadzornih svetov največjih bank. Tako je medijska moč tesno povezana z ekonomsko močjo in seveda, na prvi pogled nevidno, politično močjo.«

(Povzeto iz raziskave Mediji v Sloveniji – tržni deleži in lastništvo, naročnik Državni zbor RS, avtorja Nina Zeilhofer, MBA in Benjemin Zajc, pravnik).

Predlog Zmed koncentracijo v medijih ureja v 20. členu (priglasitev koncentracij medijev). Koncentracija medijev se bo po novem ugotavljala na podlagi zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-2). Menimo, da predlagana ureditev, priglasitev koncentracij medijev, ne bo odpravila ugotovljene koncentracije medijev v slovenskem medijskem prostoru.

Koncentracija medijev ne pomeni, da bo Urad RS za varstvo konkurence priglašeni koncentraciji nasprotoval. Urad RS za varstvo konkurence bo ugotavljal, ali je koncentracija skladna s pravili konkurence. Pri presoji koncentracije bo upošteval okoliščine, ki so določene v 3. odstavku 20. člena:

- obstoj raznolike, raznovrstne in neodvisne ponudbe splošnoinformativnih programskih vsebin na različnih platformah;
- obstoj kakovostnih kulturnih in izobraževalnih programskih vsebin;
- obstoj programskih vsebin s področja preiskovalnega novinarstva ter drugih zahtevnejših in posebnih novinarskih vrst, ki so v javnem interesu na področju medijev;
- obstoj pluralnosti intelektualnega trga v medijih (intelektualni pluralizem);
- posledice vertikalne koncentracije (medijska, oglaševalska in telekomunikacijska dejavnost) na javni interes na področju medijev;
- obstoj morebitnih vstopnih ovir, ki onemogočajo svobodno konkurenco med različnimi ponudniki in razvoj medijskega trga;
- dostopnost programskih vsebin za vse demografske in socialne družbene skupine;
- dostopnost do oglaševalskih in drugih virov financiranja;
- dostopnost do elektronskih in drugih distribucijskih omrežij;
- možnosti uporabnikov, da dostopajo do različnih virov splošnoinformativnih programskih vsebin;
- zagotovljenost uredniške neodvisnosti;
- ohranjanje novinarskih delovnih mest in dopisništev;
- zagotovljenost zadostnih finančnih sredstev prevzemnika, potrebnih za ohranitev in razvoj medijske dejavnosti;
- izplačevanje finančnih in davčnih obveznosti do Republike Slovenije ter plačevanje plač in prispevkov za socialno varnost zaposlenim.

Koncentracija v medijih ne bo odpravljena, saj podjetja v skupini (v sporazumu ali koncentraciji udeležena podjetja, njihova odvisna podjetja, njihova gospodujoča podjetja, odvisna podjetja podjetij iz prejšnje alineje in podjetja, v katerih ima eno ali več podjetij iz prejšnjih alinej skupaj ali skupaj z enim ali več drugimi podjetji pravice ali vpliv iz 3. točke tega odstavka) lahko dokažejo, da kljub koncentraciji ne kršijo ZPOMK-2. Z drugimi besedami, predlog Zmed ne preprečuje koncentracije medijev, temveč prepušča Uradu RS za varstvo konkurence, da odloči o tem, ali koncentracija v medijih vpliva na varstvo konkurence.

Pri omejevanju koncentracije v medijih je ključno sprejeti ureditev, ki bo preprečila horizontalno koncentracijo lastništva v medijskem sektorju ter posredno in kombinirano medijsko lastništvo. Predlog Zmed takšne rešitve, mehanizmov ne ponuja, zato izražamo zaskrbljenost nad nadaljnjim lastniškim stanjem v medijskem prostoru. Predlagatelja zakona pozivamo, da sledi Aktu o svobodi medijev, ki od držav članic zahteva, da preprečijo koncentracijo lastništva v medijskem prostoru in s tem zagotovijo pluralnost in neodvisnost medijev.

Priloga:

Mediji v Sloveniji - tržni deleži in lastništvo

II. NOVINARSKA IN UREDNIŠKA AVTONOMIJA, SVOBODA MEDIJEV

Med poklicne značilnosti novinarskega dela sodi izražanje mnenj in stališč, zaradi česar je ustavno in zakonsko dopuščena drugačna obravnava svobode izražanja in prepričanja, kot to velja za obravnavo splošne človekove pravice in svoboščine po ustavi in po zakonu o delovnih razmerjih (prepoved diskriminacije med drugim na podlagi vere, prepričanja oziroma političnega prepričanja). Po domači in mednarodni zakonodaji gre za poklicno značilnost, na podlagi katere je izjemna obravnava dopustna. Od tod izhaja potreba tudi po specifični ureditvi kolektivnih in individualnih delovno-pravnih razmerij, predvsem zato, da se instituti delovno-pravne zakonodaje ne zlorabljajo za diskriminacijo na področju medijske svobode (izražanja mnenj in stališč). Določbe medijske zakonodaje, ki so bile in so veljavne, so sicer jasno določale pravice in dolžnosti, manjkali pa so postopki njihovega izvajanja in ugotavljanja kršitev notranje ali zunanje svobode medijev. Zakon o medijih na omenjenih področjih lahko usmeri na urejanje pravic in obveznosti s kolektivno pogodbo. Po 76. členu ustave in tudi po ustavnopravni praksi se pravica iz 76. člena nanaša tudi na svobodo kolektivnih pogajanj, ki lahko urejajo širok spekter pravic in obveznosti, ki se posredno ali neposredno nanašajo na ekonomsko-socialni položaj delavcev, v tem primeru poklicnih novinarjev.

V nadaljevanju navajamo predloge dopolnitev posameznih členov iz predloga zakona pod točko II (Svoboda izražanja, novinarska avtonomija in neodvisnost medijev).

Predlog dopolnitve 5. člena: Novinarska avtonomija in uredniška neodvisnost

(1) Uredništvo sestavljajo odgovorni urednik oziroma odgovorni uredniki, drugi uredniki in novinarji, v skladu s temeljnim pravnim aktom izdajatelja pa tudi drugi avtorji prispevkov oziroma programski sodelavci. Pravna razmerja med izdajateljem in uredništvom ter osnovna medsebojna razmerja znotraj uredništva so določena s temeljnim pravnim aktom izdajatelja v skladu s tem zakonom, pri čemer ta akt določi stopnjo avtonomije uredništva pri urejanju razmerij znotraj uredništva.

Predlog novega člena: Programska zasnova

(1) Programska zasnova in Kodeks novinarjev Slovenije, ki določa profesionalna pravila in standarde, sta sestavni del pogodbe o zaposlitvi oziroma del pogodbe delovnega ali civilnega prava, sklenjene med izdajateljem in urednikom ter med izdajateljem in novinarjem.

(2) V programski zasnovi izdajatelj določi namen izdajanja in temeljna vsebinska izhodišča za delovanje medija.

(3) Pred temeljno spremembo ali bistveno dopolnitvijo programske zasnove mora izdajatelj pridobiti soglasje uredništva.

(4) Posebne pravice urednika in novinarja, ki so posledica sprememb ali dopolnitev programske zasnove, se lahko določijo s kolektivno pogodbo širše oziroma ožje ravni, če ni v tem zakonu določeno drugače.

(5) V primeru sprememb ali dopolnitev programske zasnove medija, ki so v nasprotju z izražanjem mnenj in stališč prvotne programske zasnove, lahko urednik ali novinar brez odpovednega roka odpove svojo pogodbo in je upravičen do odpravnine v znesku, ki bi ga prejel, če bi pogodbo odpovedal izdajatelj iz poslovnih razlogov, in do odškodnine najmanj v višini izgubljenega plačila za čas odpovednega roka. Višino odpravnine lahko v višjem znesku določi temeljni pravni akt oziroma pogodba ter kolektivna pogodba širše oziroma ožje ravni.

(6) Kolektivna pogodba širše oziroma ožje ravni, ki jo sklene reprezentativni sindikat za poklic novinarja, velja tudi za svobodne in samostojne novinarje, ki izpolnjujejo kriterije, dogovorjene s kolektivno pogodbo, in sicer glede tistih pravic in obveznosti, za katere se tako dogovorijo stranke kolektivne pogodbe.

Predlog novega člena: Temeljni pravni akt izdajatelja

(1) Temeljni pravni akt izdajatelja je pravni akt, ki ga sprejme najvišji organ izdajatelja in v katerem poleg prvin svoje organiziranosti in delovanja kot pravnega subjekta ureja najmanj tudi naslednja vprašanja:

- način in pogoje za imenovanje in razreševanje odgovornega urednika;*
- način sprejemanja programske zasnove oziroma njenih sprememb ali dopolnitev;*
- način sodelovanja uredništva pri sprejemanju sprememb ali dopolnitev programske zasnove;*
- razmerja med izdajateljem in uredništvom;*
- osnovna medsebojna razmerja znotraj uredništva;*

- način sprejema uredniškega statuta:
 - način imenovanja stalnega poravnalnega odbora
- (2) Pravice in obveznosti iz prejšnjega odstavka se določijo s temeljnim pravnim aktom, če niso določene s kolektivno pogodbo širše oziroma ožje ravni, ki jo sklene reprezentativni sindikat za poklic novinarja za območje države oziroma reprezentativni sindikat za poklic novinarja pri delodajalcu.

Predlog dopolnitve 7. člena: Odgovorni urednik:

- (1) Izdajatelj mora zagotoviti, da ima njegov medij ves čas odgovornega urednika. Pred imenovanjem ali razrešitvijo odgovornega urednika ali vršilca dolžnosti odgovornega urednika mora izdajatelj pridobiti soglasje uredništva. Mandat vršilca dolžnosti odgovornega urednika je lahko največ 6 mesecev.

Predlog novega člena: Stalni poravnalni odbor

- (1) Za reševanje spornih vprašanj v zvezi z izvajanjem programske zasnove in položajem novinarjev po tem zakonu se pri izdajatelju oblikuje stalni poravnalni odbor, v katerega imenujeta izdajatelj in uredništvo enako število zastopnikov, predsedujočega pa imenujeta sporazumno, izmenično iz vrst predstavnikov izdajatelja in uredništva.
- (2) Odločitve poravnalnega odbora zavezujejo obe strani.
- (3) Minimum pravil postopka urejanja nesoglasij med izdajateljem in uredništvom je lahko določen s kolektivno pogodbo, veljavno za območje države, ki ureja poklic novinarja, katere podpisnik je reprezentativni sindikat za poklic novinarja.
- (4) Določbe prvega in drugega odstavka tega člena ne veljajo za izdajatelje medijev, katerih uredništva štejejo manj kot pet članov, za Radiotelevizijo Slovenija in Slovensko tiskovno agencijo.

Predlog novega člena: Uredniški statut

- (1) Izdajatelj in uredništvo najkasneje v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona skupaj sprejmeta uredniški statut, v katerem uredita vsaj:
- razmerja med uredništvom in izdajateljem ter razmerja znotraj uredništva;
 - vpliv in način sodelovanja uredništva v postopku imenovanja ter razrešitve odgovornega urednika;
 - vpliv in način sodelovanja uredništva pri sprejemanju sprememb in dopolnitev programske zasnove;
 - stopnjo avtonomije uredništva pri urejanju razmerij znotraj uredništva in način njenega zagotavljanja;
 - način razreševanja morebitnih nesoglasij med izdajateljem in uredništvom oziroma odgovornim urednikom ter nesoglasij znotraj uredništva.
- (2) Če izdajatelj in uredništvo ne sprejmeta uredniškega statuta v roku šestih mesecev od uveljavitve tega zakona, o vsebinah uredniškega statuta, ki so predmet nesoglasja, odloči stalni poravnalni odbor.

(3) Uredniške statute hrani pristojno ministrstvo.

(4) Določbe tega člena ne veljajo za izdajatelje medijev, katerih uredništva štejejo manj kot pet članov, za Radiotelevizijo Slovenija in Slovensko tiskovno agencijo.

III. FINANCIRANJE JAVNEGA INTERESA NA PODROČJU MEDIJEV

Kot že zapisano v uvodu, glede financiranja javnega interesa na področju medijev menimo, da predlog ne prinaša potrebnega premika od veljavnega zakona – projektno financiranje preko razpisov in komisije, ki jo imenuje minister/ministrice, ki na koncu tudi odloča, kot je pokazala praska, ni ne sistemsko ne namensko, pa tudi ne »nevtralno«, kot sicer trdi pripravljavec zakona v uvodni obrazložitvi. Hkrati je vlada tista, ki »z uredbo podrobneje določi postopek razpisov, pogoje za sodelovanje na razpisih ter kriterije in merila za presojo in ocenjevanje vlog prijaviteljev«, kar po naši oceni ni primerno. In medtem ko bi država v krovnem medijskem zakonu morala postaviti jasne kriterije za financiranje medijskega dela in produkcije v javnem interesu, pa imamo namesto tega nabor »lahko« možnosti, zato bo odvisno od vsakokratnih ozkopolitičnih odločitev, kateri kriteriji bodo na koncu upoštevani, če sploh bodo. Predlog je namreč napisan tako, da lahko ministrstvo pripravi skorajda »svoj« razpis, saj v njem zadnja alineja navaja tudi »druge ukrepe, ki so v javnem interesu na področju medijev in so opredeljeni v nacionalnem programu za kulturo ali drugih nacionalnih strateških dokumentih«.

Skozi financiranje javnega interesa na področju medijev mora država med drugim spodbujati profesionalno novinarsko delo ter uredniško in novinarsko avtonomijo, lokalno in regionalno novinarstvo, v okviru kriterijev pa tudi medijsko združništvo in notranje odkupe ter skupnostne medije (tretji medijski sektor).

Predlog dopolnitev 13. člena: Javni interes na področju medijev:

- *spodbujanje uredniške in poklicne avtonomije na področju samoregulacije v medijih.*

Predlog dopolnitve 14. člen: Državne pomoči medijem

- *spodbujanje medijskega združništva in notranjih odkupov;*
- *razvoj skupnostnih medijev;*
- *lokalno novinarstvo.*

Predlog dopolnitve 4. točke: Finančne podpore za namene iz prvega odstavka tega člena ne morejo pridobiti:

- *izdajatelji, pri katerih pravice in obveznosti novinarjev in drugih medijskih delavcev niso urejene s kolektivno pogodbo širše ali ožje ravni;*
- *izdajatelji, ki jim je bila v zadnjih dveh letih s pravnomočno odločbo izrečena globa za kršitev prepovedi spodbujanja k neenakopravnosti, nasilju in vojni ter razpihovanja sovraštva in nestrpnosti iz 34. člena tega zakona;*

- *izdajatelji, ki jim je bila v zadnjih dveh letih s pravnomočno odločbo izrečena globa za prekršek v zvezi s plačilom za delo, delovnim časom, počitki, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava kljub obstoju elementov delovnega razmerja ali v zvezi z zaposlovanjem na črno.*

Predlog dopolnitve 16. člena: Razvid medijev

Za vpis v razvid medijev morajo biti priloženi temeljni pravni akt izdajatelja, programska zasnova medija in uredniški statut.

IV. Zaključek

Naj na tem mestu znova ponovimo zahteve Sindikata novinarjev Slovenije, ki smo jih podali v okviru iniciative Glas ljudstva, in so bile nekatere od njih tudi del predvolilnih obljub članic aktualne vladne koalicije:

- okrepitev in vzpostavitev mehanizmov (skozi zakonodajo), ki bodo dejansko vzpostavljali javnost financiranja, upravljanja in nadzora; sprememba medijske zakonodaje v smeri večje avtonomije uredništev;
- sprememba načina državnega sofinanciranja medijev zasebnega sektorja (odobritev subvencij povezana s spoštovanjem delovno-pravne zakonodaje medija in novinarskih poklicnih standardov);
- nacionalna kolektivna pogodba za novinarje in medijsko dejavnost;
- strožja regulacija medijskega lastništva;
- sprememba zakonodaje za več delavske participacije pri upravljanju v podjetjih in zavodih; medijsko združenstvo in notranji odkupi.

Izvršni odbor Sindikata novinarjev Slovenije